

Posudek oponentky na diplomovou práci *Interrupční komise v Československu z pohledu zúčastněných stran*

Katedra genderových studií

Předložená práce se zabývá s problematikou interrupčních komisí v Československu z hlediska různých aktérů. První polovina je založená na mapování literatury a poskytování kontextu zatímco druhou polovinu tvoří rozhovory (a jejich rozbor) s narátoři, kteří se přímou či nepřímou cestou účastnili činností komisí. Z hlediska strukturování je práce rozdělená do čtyř hlavních částí: první je úvod, druhá je část teoretická, po které následuje část třetí, empirická a závěr. Nechybí ani seznam použité literatury. Vybrané téma považuji za velmi zajímavé, které si rozhodně zaslouží větší pozornost než je mu v současné době věnováno na vědeckém poli.

Práce začíná s poměrně stručným úvodem, kde autorka rozvíjí své důvody pro vybrání tématu interrupčních komisí v Československu. Toto subjektivní odůvodňování je na místě, nicméně úvod působí celkově nevýrazně a neslouží k tomu, aby skutečně situoval téma a poskytl mu rámec (totéž platí i pro závěr práce). Škoda, že autorka jen stručně reflektuje na proces bádání a psaní – v úvodu nacházíme jeden z mála příkladů, skrz který se autorka reflektuje na překérnost tématu nejen pro její narátory, ale i pro ni samotnou. Píše, že se „snažila přistoupit ke svému výzkumu nezaujatě a neutvářet si hodnocení před výzkumem“ (s. 8-9). Výsledkem výzkumu nakonec bylo, že interrupční komise ani zdaleka nebyly jednoduchým, nekontroverzním mocenským nástrojem a že v rámci interrupčního řízení docházelo k jistému prostoru pro osobní vyjednávání situace žadatelek. Realita je vždy komplexnější než jednoduchá dichotomizace a výzkumná metoda zvolená autorkou se ukázala být vhodná pro uchycení této rozmanitosti.

V teoretické části se autorka již pokouší o jasnější formulaci svých východisek. Obecné nastínění reprodukční politiky (první kapitola) by si zasloužilo detailnější rozbor historického kontextu, ve kterém byl připraven a přijat zákon o umělém přerušení těhotenství. Hlubší pochopení socio-kulturních souvislostí mohlo výrazně přesněji kontextualizovat i výpovědi narátorů. Bývalo by zajímavé alespoň okrajově nastínit interrupční-reprodukční politiku jiných socialistických zemí.

Empirická část je založena na rozboru zpráv státní populační komise z let 1965-72. Autorka popisuje snahu režimu zabezpečit zdravější a produktivnější populaci (nejen) skrz povolení interrupce. Rozebírá též vývoj instituce interrupčních komisí se všemi jejich problematickými aspekty. Zde není úplně jasné, zda autorka pracovala s primárními zdroji, tj. zda se jedná o vlastní výzkum či se spoléhá na již zpracované texty (přikláním se k druhé variantě). Nicméně co je zářející a rušící, je způsob citace, který autorka používá. Jeho problematičnost spočívá v tom, že autorka v této části – na rozdíl od zbytku textů – neuvádí číslo stránek a tím vzniká nejednotný styl citace v rámci diplomové práce. Od páté kapitole již rozvíjí metodologii kvalitativního výzkumu a přiklání se k feministické epistemologii. Jako teoretický rámec používá zakotvenou teorii (Glaser and Strauss, 1967), což vzhledem k tomuto typu výzkumu pokládám za správnou volbu. Autorka provedla polo-strukturovaný rozhovory se šesti bývalých žadatelek o interrupci, jednoho bývalého partnera žadatelky o interrupci, pět lékařů-gynekologů a s jednou bývalou členku interrupční komise. Značný důraz je kladen na popsání metodologie analýzy, nicméně konečná analýza obsahuje málo originálních podnětů a rozvíjí spíš „agency“ různých účastníků interrupčního řízení (ačkoliv jako vzpomínky jsou analyzované narativy nepochybně zajímavé). Zde jsou úsměvné a zároveň smutné techniky legitimizace použité ženami které se ucházely o interrupci – tyto techniky měly docílit toho aby ženy které vnitřně

matkou *být nechtěly* v očích členů interrupčních komisí zapůsobily jako ženy, které by se matkou *stát neměly*.

Konečně několik poznámek k stylistickým aspektům práce. Jednotlivé kapitoly ne vždy působí soudržně, časté jsou opakování totožných myšlenek i formulací, při čtení jsem měla pocit že se text mnohdy uměle prodlužuje. Někdy není jasné, proč vybrané subkapitoly mají (či nikoliv) na konci krátké shrnutí, které navíc nepřináší nové, analytické podněty, nýbrž slouží jako stručný obsah předešlé subkapitoly. Poznamenala bych ještě, že ve verzi diplomové práce kterou jsem obdržela já, nebyly k dispozici přílohy, byť na ně autorka v textu pravidelně odkazuje.

Přes zmíněné nedostatky je diplomová práce tématicky i obsahově zajímavá a celkově uspokojivě napsaná. **Diplomovou práci doporučuji k obhajobě s hodnocením velmi dobře.**

Edit Szénássy